

عنوان مقاله:

ارزیابی تنوع مورفولوژیکی اکوتیپ های مریم گلی خلیجی (*Salvia santolinifolia* Boiss). رویش یافته در استان هرمزگان

محل انتشار:

مجله پژوهش های تولید گیاهی، دوره 27، شماره 3 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسندگان:

علیرضا یآوری - دانشگاه هرمزگان- دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی-گروه علوم و مهندسی باغبانی

نوازاله مرادی - گروه منابع طبیعی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

اسماء رئیسی منفرد - گروه علوم و مهندسی باغبانی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

خلاصه مقاله:

سابقه و هدف: مریم گلی خلیجی (*Salvia santolinifolia* Boiss). گیاهی چندساله و معطر از خانواده نعناع می باشد که به صورت خودرو در جنوب ایران می روید. اهالی بومی از این گیاه در درمان بواسیر، چربی خون بالا، التهاب و اسهال استفاده می کنند. با توجه به اینکه مریم گلی خلیجی پراکنش محدودی در کشورمان دارد و از طرف دیگر، مردم به صورت گسترده ای از رویشگاه های طبیعی اقدام به برداشت بی رویه آن می نمایند و نیز با توجه به خشکسالی اخیر، توجه خاص و روزافزون به حفظ ذخایر توارثی این گیاه بیش از پیش احساس می شود. در پژوهش حاضر، تنوع مورفولوژیکی برخی از اکوتیپ های مریم گلی خلیجی در استان هرمزگان براساس صفات رویشی و زایشی با هدف تعیین برنامه های اصلاحی و بررسی پتانسیل های این گیاه در رویشگاه طبیعی جهت تدوین گام های اهلی سازی آن مورد ارزیابی گرفته است. مواد و روش ها: در این پژوهش، به منظور بررسی تنوع ژنتیکی برخی از اکوتیپ های گیاه دارویی مریم گلی خلیجی با استفاده از نشانگرهای مورفولوژیکی، تعداد ۱۲۰ ژنوتیپ متعلق به چهار اکوتیپ از این گیاه در استان هرمزگان در مرحله گلدهی در زمستان سال ۱۳۹۶ و بهار سال ۱۳۹۷ انتخاب و جمع آوری شد. جهت بررسی صفات ظاهری، ۲۰ صفت رویشی و زایشی مهم از نظر اصلاحی از قبیل ارتفاع گیاه، طول و عرض برگ، وزن خشک، تعداد انشعاب از قاعده، تعداد گل آذین، طول گل آذین و تعداد گل در گل آذین در قالب طرح آشیانه ای مورد بررسی قرار گرفت. داده ها با استفاده از نرم افزارهای آماری SAS، R و SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و به منظور گروه بندی اکوتیپ ها، تجزیه خوشه ای به روش Ward و تجزیه به عامل ها با استفاده از روش چرخش وریماکس انجام شد. یافته ها: نتایج حاصل از تجزیه واریانس نشان داد که در بین چهار اکوتیپ مریم گلی خلیجی از نظر صفاتی مانند ارتفاع گیاه، قطر تاج پوشش، تعداد انشعاب از قاعده، تعداد انشعاب فرعی، طول و عرض برگ و طول گل آذین در سطح احتمال ۱ درصد و قطر ساقه اصلی در سطح احتمال ۵ درصد اختلاف معنی داری وجود داشت. شاخص های تنوع ژنتیکی جهت تخمین تنوع درون اکوتیپ شامل مارگالف، شانون- وینر و سیمپسون نشان داد هر چهار اکوتیپ از تنوع درون اکوتیپی بالایی برخوردار بودند. در بین ۱۲۰ ژنوتیپ مورد بررسی، تعداد انشعاب از قاعده، قطر تاج پوشش (سانتی متر)، تعداد انشعابات گلدار، وزن خشک (گرم) و وزن تر (گرم) به ترتیب با مقادیر ۲۵/۵۸، ۱۱/۵۰، ۶۴/۴۹، ۵۴/۴۸ و ۴۳/۴۷ درصد دارای بیشترین تنوع بودند. بیشترین میزان ارتفاع بوته در اکوتیپ سیرمند، بیشترین قطر تاج پوشش گیاه و تعداد انشعاب از قاعده در اکوتیپ قطب آباد، بیشترین ابعاد برگ در دو اکوتیپ سیرمند و قطب آباد و بیشترین طول گل آذین در اکوتیپ دو راهی میمند بودند. نتایج ضرایب همبستگی ساده صفات نشان دهنده وجود همبستگی های مثبت و منفی معنی دار بین برخی از صفات مهم بود. در تجزیه به عامل، شش عامل اصلی شناسایی شد که این شش عامل ۴۴/۶۸ درصد از کل تغییرات بین داده ها را توجیه کردند. تجزیه کلاستر، چهار اکوتیپ را به دو گروه مستقل تقسیم کرد؛ به طوری که دو اکوت ...

کلمات کلیدی:

مریم گلی خلیجی، اکوتیپ، تنوع مورفولوژیکی، اهلی سازی، تجزیه کلاستر

